

**โครงการจัดทำฐาน
ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปราชญ์ชาวบ้าน
ตำบลหนองขาว**

**กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาว
อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ**

ความหมายและที่ มาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือเป็นรากเหง้าที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของท้องถิ่นหรือสังคมนั้น ๆ มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการส่งเสริมหรือพัฒนาภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นให้ดำรงอยู่และเกิดความภาคภูมิใจในผลผลิตของบรรพบุรุษ

เมื่อกล่าวถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน คนส่วนใหญ่มักจะมองว่าการศึกษาในระบบเท่านั้นที่ดีที่สุด เพราะหลักสูตรการเรียนการสอนถูกจัดไว้อย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา แต่ข้อเท็จจริงกลับตรงกันข้าม การศึกษาของชาติกำลังประสบกับภาวะวิกฤต เช่น เด็กจบประถมศึกษาแล้วไม่สามารถอ่านเขียนได้คล่อง เด็กมัธยมศึกษาบางคนหุนหันไม่เป็น ไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นจึงไม่สามารถหาวิธีการที่จะปรับปรุงอาชีพและความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น หากมีการนำเอาความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้านมาหล่อหลอมรวมกับวิทยาการของสถานศึกษาก็จะสามารถสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ดังนั้นการศึกษาจึงมี 2 วิถีทาง (Two – Way Communication) คือการถ่ายทอดความรู้จากสถานศึกษาไปสู่ชุมชนและการนำความรู้จากชุมชนมาสู่สถานศึกษา จึงจะเป็นการบูรณาการการศึกษาแผนใหม่ ดังนั้นหลักสูตรจึงควรมีเนื้อหา 3 ลักษณะเป็นองค์ประกอบ

วิชาที่เป็นสากล (Universal Content) เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

วิชาที่เป็นความรู้เกี่ยวกับชาติของตนเอง (National Content) เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม

วิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น(Local Content)

ในการให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นของให้ความหมายดังนี้คือ

– ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีสติปัญญาที่สามารถนำความคิดมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต สำหรับภูมิปัญญานั้นเกิดได้ทั้งทางตรงคือประสบการณ์ของตนเอง และทางอ้อมที่ได้จากการเรียนรู้จากผู้อื่นหรือความรู้ที่สั่งสมสืบทอดกันมา

– ภูมิปัญญาท้องถิ่น(Local Wisdom) หมายถึงผลงานอันเกิดจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่ร่วมกันดำเนินงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นในลักษณะกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มจักสาน กลุ่มคนพิการ

– ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ผลงานที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทย ซึ่งนับว่าเป็นคุณค่าที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในระดับประเทศ ซึ่งบุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาหรือผลงานนั้นบางท่านเรียกว่าผู้ทรงปัญญาไทย

กล่าวโดยสรุป ภูมิปัญญาดังกล่าว เกิดจากการสั่งสมการเรียนรู้เป็นระยะเวลานาน โดยการเชื่อมโยงวิทยาการต่างๆเข้าด้วยกัน การเรียนรู้ของชาวบ้านนี้ไม่เหมือนกับการศึกษาในระบบที่แยกวิชาต่างๆออกเป็นหมวดหมู่ แต่ชาวบ้านเรียนรู้หลายเรื่องในเวลาเดียวกันโดยไม่ได้แยกเป็นเรื่องๆเหมือนการศึกษาในโรงเรียน

ประเภทของภูมิปัญญา แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

ภูมิปัญญาที่เป็นนามธรรม หมายถึง ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆในการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย

ภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม หมายถึง ภูมิปัญญาที่ปรากฏเป็นผลงานจากการคิดค้นและประดิษฐ์ขึ้น สามารถประจักษ์แก่สายตาและนำมาใช้ในการดำรงชีวิต การทอผ้า ดนตรี ศิลปะ

นอกจากนี้ยังมีการจัดกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 4 กลุ่ม (กระทรวงศึกษาธิการ,กรมวิชาการ,กองวิจัยทางการศึกษา,2540:4-5)ดังนี้

ภูมิปัญญาด้านคติ ความคิด และความเชื่อ

ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

ภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

ภูมิปัญญาด้านแนวคิด หลักปฏิบัติ หรือเทคโนโลยีที่ชาวบ้านนำมาใช้ในชุมชน

ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญานั้นเกิดขึ้นจากการหล่อหลอมความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ปฏิกาณ สิ่งแวดล้อม สิ่งที่เหนือธรรมชาติกับความสามารถของคน ดังนี้

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆตัวเรา เช่นดิน ฟ้า อากาศ แม่น้ำ สัตว์ พืช เป็นต้นซึ่งก่อให้เกิดความคิดในการประกอบอาชีพ

สิ่งที่เหนือธรรมชาติ เช่น ความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งสมมติต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดศาสนา

สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันและก่อให้เกิดเรื่องจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม จิตกรรรม

ประติมากรรม นาฏศิลป์ วรรณกรรม

ผู้ทรงภูมิปัญญา เป็นผู้ใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ต่างๆ ตลอดจนความชาญฉลาดในการเชื่อมโยงประสบการณ์จากอดีตให้เป็นผลงานขึ้นมาใช้ในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตประจำวัน

คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

- สร้างชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรีให้แก่ชาติไทย

- สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อได้มีการพัฒนามีนักประติษฐ์นำไปสร้างเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ และนำช่วยในการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันได้

- ช่วยสร้างประเทศชาติให้มั่นคง เป็นการให้ความเชื่อและกลยุทธ์ต่างๆที่เกิดจากภูมิปัญญาที่มีมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ ซึ่งถือได้ว่ามีส่วนช่วยให้ประเทศชาติของเราดำรงอยู่มาจนถึงทุกวันนี้
- ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ประเทศชาติ ได้แก่ผลงานจากหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็นับว่าเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก ทำรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมหาศาล
- ชุมชนเข้มแข็งได้ด้วยภูมิปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและกฎหมายการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยโดยทั่วไป

- รวบรวมผลงานที่เป็นภูมิปัญญาไทย มีการเก็บรวบรวมผลงานภูมิปัญญาชาวบ้านและศิลปวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆไว้อย่างเป็นระบบซึ่งสามารถเป็นข้อมูลสืบค้นในการศึกษาเพื่อสืบสานแก่คนรุ่นหลังต่อไป
- ยกย่องผู้ที่มีผลงานด้านภูมิปัญญาไทย
- มีการควบคุมลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทย
- การจัดตั้งกองทุนภูมิปัญญาชาวบ้าน

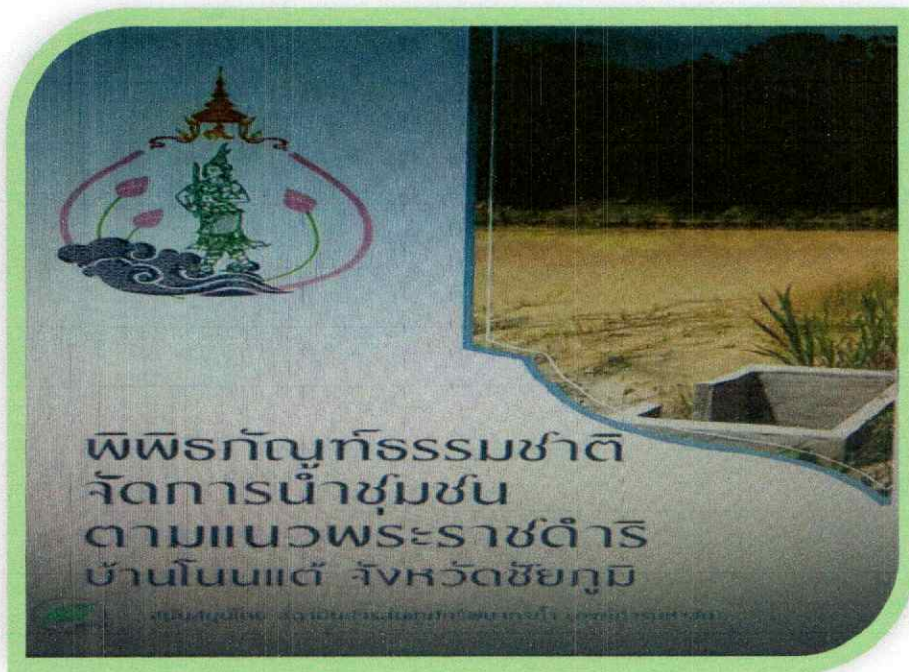
การส่งเสริมครูภูมิปัญญาไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดเป็นนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ดังนี้ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ย่อมมีสิทธิ์อนุรักษ์หรือฟื้นฟูพร้อมมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะเสียภาษีและ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมของธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการศึกษาและด้านวัฒนธรรม โดยส่งเสริมและสนับสนุน ความรู้รักสามัคคีและปลูกจิตสำนึกพร้อมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาติ รัฐต้องส่งเสริมการ ดำเนินการตามนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและขยายโอกาสในการ ประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาไทยเพื่อใช้ ในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพยากรทางปัญญาและ ส่งเสริมการประดิษฐ์ คิดค้นเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รวมทั้งคุ้มครองทรัพยากรทางปัญญา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดเป็นนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาและยกย่อง เชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

ครูภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าว มาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม และได้รับการยกย่องให้เป็น ครูภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความเป็นมา/ความสำคัญ

พิพิธภัณฑธรรมชาติจัดการน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ บ้านโนนใต้ ตำบลหนองขาม อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้จากความสำเร็จของชุมชนที่ได้น้อมนำแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมาเป็นหลักคิดและประยุกต์ใช้ในพื้นที่ โดย มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับ สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เข้ามาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการน้ำ ตาม “กรอบคิด” เรื่องการบริหารจัดการ ดิน น้ำ ป่า รู้จักตนเองและพัฒนาในสิ่งที่มีความเหมาะสม มองใหญ่

ทำเล็ก เกิดการเรียนรู้สู่การแก้ไขปัญหา ปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงในวิถีพอเพียง และ “กรอบงาน” ที่เกิดจากการร่วมกันสำรวจและเก็บข้อมูล โดยนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ควบคู่กับการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม เครื่องระบุพิกัด (GPS) และค่าระดับมาปรับใช้ในการวิเคราะห์โครงสร้างน้ำ แผนผังน้ำ ทิศทางน้ำ เพื่อเชื่อมโยงโครงข่ายน้ำเข้ากับแก้มลิงอย่างเป็นระบบ บรรเทาความเสี่ยงจากภัยน้ำท่วม ภัยแล้ง และปรับเปลี่ยนจากเกษตรเชิงเดี่ยวมาทำเกษตรตามแนวทางทฤษฎีใหม่ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในครัวเรือน ก่อให้เกิดความมั่นคงอาหาร มั่นคงน้ำ บนวิถีพอเพียงนับได้ว่าชุมชนโนนแต้เป็นตัวอย่างความสำเร็จจากการรักษาวิถีชีวิตเดิม สู่การเรียนรู้ ประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ จึงได้รับการจัดตั้งให้เป็น “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติจัดการน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ” ลำดับที่ 23 และเป็นต้นแบบให้ผู้สนใจสามารถเรียนรู้การน้อมนำแนวพระราชดำริ และแนวทางการทำงาน ไปปรับใช้กับพื้นที่ของตนเอง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นต่อไป

วิธีการ/ประโยชน์

ชุมชนได้ร่วมกันสำรวจ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ และพัฒนาจากสิ่งที่มี จนเกิดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้ง มีการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาสำรวจพื้นที่ จัดทำแผนที่และแผนผังน้ำ เชื่อมโยงโครงข่ายน้ำและแหล่งสำรองน้ำในรูปแบบแก้มลิงอย่างเป็นระบบ ทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่และสร้างป่าไผ่ในไร่นา ด้วยแนวคิด “หนึ่งหวนาหนึ่งป่าน้อย” เกิดความหลากหลายและประโยชน์สูงสุดในพื้นที่ทำกินของตนเอง เป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยทำให้เกิดความมั่นคงน้ำ มั่นคงอาหารบนวิถีพอเพียง

ปราชญ์ชาวบ้าน

-องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม โดยมูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ประสานงานนายสายันต์ เหล็กพรม

วิธีการเรียนรู้ภูมิปัญญา

มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดงาน “เทิด ด้วย ทำ สัญจร ปี พ.ศ.2565” นำเยาวชนศึกษาเรียนรู้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติจัดการน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพื้นที่ชุมชนบ้านโนนแต้ จ.ชัยภูมิ

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ปฏิบัติจริงในการพัฒนาส่วนต่างๆในบริเวณพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติจัดการน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ ชุมชนบ้านโนนแต้ ต.หนองขาม อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้รวบรวมข้อมูล

ส่วนการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม
แหล่งที่รวบรวมข้อมูล

ตำบลหนองขาม อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

การทำกระถางจากยางรถยนต์ ภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรม

ความเป็นมา/ความสำคัญ

การทำกระถางจากยางรถยนต์เป็นการนำเอายางรถยนต์ที่ผ่านการใช้งานมาแล้ว มาทำการประดิษฐ์เป็นกระถางปลูกผักจากยางรถยนต์ ซึ่งเหมาะกับบ้านที่มีเนื้อที่จำกัด และต้องการจะปลูกผักปลอดสารพิษไว้ทานเอง เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและมีกิจกรรมทำในยามว่างอีกด้วย นี่ถ้ามีสัก 9 กระถางเราก็จะสามารถปลูกผัก และมีผักไว้ทานเองโดยไม่จำเป็นต้องซื้อ หรือซื้อก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้นเอง ใครที่มีและทำเองได้ช่วยบอกด้วยนะ จะได้เป็นกำลังใจให้กับผู้ที่อยากมีและอยากทำไว้ในบ้าน ผักที่ควรมี ตะไคร้ กะเพรา พริก ต้นหอม กระเพรา กวางตุ้ง ตั้งโอ๋ มะเขือเทศ ข่า เหล่านี้สามารถปลูกได้ในกระถางยางรถยนต์

วิธีการ/ประโยชน์

1. ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
2. ชีวิตปลอดภัยจากสารพิษ
3. ร่างกายสดชื่นจากการออกกำลังกายปลูกและดูแลพืช—ผัก
4. เกิดความสามัคคีจากการแบ่งปัน
5. ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ยางรถยนต์เก่าที่ไม่ใช้แล้ว
2. เหล็กกล้าแบบ
3. มีดกรีดยาง
4. หินลับมีด
5. ถังน้ำ

วิธีทำ

1. ตัดยาง / กรีดยาง ด้วยมีด จนรอบเส้น
2. หลังจากนั้น นำยางที่ตัดเสร็จแล้ว มาวางยางเพื่อคลายความตึงของยาง

3. จากนั้นทำการกลับยาง โดยใช้เหล็กกลับยาง เสียบเข้าไปด้านที่ตัด / กรีด ให้ด้านในของยางอยู่ด้านนอก

4. เสร็จแล้วจะได้กระถางปลูกผักที่สวยงาม

ปราชญ์ชาวบ้าน

นายสรพงษ์ หาญละคร บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 6 ตำบลหนองขาม อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีการเรียนรู้ภูมิปัญญา

ศึกษา ทดลองทำ ลองผิดลองถูก

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ให้ความรู้ ลองฝึกทำ นำไปทดลองใช้

ผู้รวบรวมข้อมูล

ส่วนการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม

แหล่งที่รวบรวมข้อมูล

ตำบลหนองขาม อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

ประเพณีข้าวสาก ภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี

ความเป็นมา/ความสำคัญ

ประเพณีบุญข้าวสาก มีความเชื่อดั้งแต่สมัยโบราณจากบรรพบุรุษของตนว่า เป็นวันที่ยมบาลจะปล่อยวิญญาณ ปู่ ย่า ตา ยาย บิดา มารดา สามี ภรรยา หรือพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว ได้มารับส่วนบุญกุศลที่ลูกหลานหรือญาติๆ ที่อุทิศส่วนบุญกุศลให้ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี ก่อนถึงวันทำข้าวสาก ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 ชาวบ้านก็จะพากันจัดหาข้าวของในการทำห่อข้าว จัดหาอาหารคาวหวานไว้ใส่ห่อข้าวสาก และจะจัดทำข้าวสากในวันรุ่งเช้าของ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 โดยการนำใบตองมาทำเป็นห่อข้าวข้างในก็จะมีอาหารคาวหวาน เมื่อทำห่อข้าวสากเสร็จแล้ว ชาวบ้านก็จะเข้าวัดทำบุญ

ประโยชน์

เป็นการสืบทอดประเพณีบุญข้าวสากส่งผลประโยชน์ให้คนเรารู้จักการบริจาคทานและเสียสละ และทำให้เกิดความรักใคร่ ผูกพัน สามัคคีสมานฉันท์กันในหมู่เพื่อนบ้าน

ปราชญ์ชาวบ้าน

นางโพธิ์ สุดชา บ้านฝาย หมู่ที่ 1 ตำบลหนองขาม อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีการเรียนรู้ภูมิปัญญา

เรียนรู้จากบรรพบุรุษรุ่นต่อรุ่นมาเรื่อยๆ

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

บรรพบุรุษได้ปฏิบัติเป็นแบบอย่างให้แก่ลูกหลานได้สืบทอดต่อไปในอนาคต

ผู้รวบรวมข้อมูล

นางกฤษฎี โคตรโย และคณะ

แหล่งที่รวบรวมข้อมูล

ตำบลหนองขาม อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

หมอลำกลอน ภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม

ความเป็นมา/ความสำคัญ

เมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วนายวันชัย สุวรรณบุรี อยากเรียนต่ออีกแต่เป็นคนเรียนไม่เก่ง และฐานะทางบ้านก็ไม่ค่อยดีประกอบกับคุณพ่อทองใบ สุวรรณบุรีเป็นหมอลำกลอนสมัยรุ่นพ่อ จึงมีความคิดว่าอยากจะเรียนหมอลำกลอน เพราะไม่ได้ใช้ค่าใช้จ่าย แล้วยังได้สืบสานวัฒนธรรมของภาคอีสาน นายวันชัย สุวรรณบุรี ได้เริ่มเรียนลำ กับพ่อทองใบ สุวรรณบุรี ตั้งแต่อายุ 12 ปี ซึ่งเป็นครูผู้สอนลำกลอนคนแรก

ชื่อรางวัลที่ได้รับ

รางวัลชนะเลิศ ประเภทหมอลำกลอนฝ่ายชาย

เนื้อหา

1. เริ่มทำพิธีไหว้ครูก่อน (ถ้ามีครูสอนลำมาด้วยก็ต้องกราบครูก่อน) การไหว้ครูต้องสวมชุดที่เหมาะสมสุภาพ 2. เริ่มลำกลอนไหว้ครูพอจบกลอนไหว้ครูก็เปลี่ยนชุดให้เป็นชุดสำหรับขึ้นลำ 3. เริ่มลำกลอนที่เป็นเรื่องราวต่างๆประมาณ 5-6 ชั่วโมง หรือที่ตกลงกันไว้ 4. เมื่อหมอลำลำครบเวลาที่กำหนดไว้แล้ว หมอลำก็จะลำลา และสิ้นสุดการลำในคืนนั้น

ประโยชน์

1. สืบสานวัฒนธรรมไทย 2. เป็นอาชีพในการหาเลี้ยงครอบครัว 3. เป็นอนุรักษ์ไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และร่วมกันสืบทอดต่อไป

ปราชญ์ชาวบ้าน

นายวันชัย สุวรรณบุรี

วิธีการเรียนรู้ภูมิปัญญา

เรียนรู้จากการหัดท่องกลอนลำเป็นคำ โดยไม่ใส่จังหวะเพราะเป็นการหัดจำเนื้อของกลอนลำต่อมาเริ่มหัดท่องเป็นจังหวะเป็นทำนอง และเมื่อเริ่มจำได้รู้ทำนองก็หัดใส่แคนและดนตรีอื่นๆ

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ยังไม่มีผู้มาสืบทอด

ผู้รวบรวมข้อมูล

ส่วนการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม

แหล่งที่รวบรวมข้อมูล

ตำบลหนองขาม อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

กลุ่มผู้เลี้ยงโคขุนบ้านหนองขาม อำเภอคอนสวรรค์ ชัยภูมิ ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม

ความเป็นมา/ความสำคัญ

นายแสงทอง ทองงาม ประธานกลุ่มผู้เลี้ยงโคขุนบ้านหนองขาม อำเภอคอนสวรรค์ ชัยภูมิ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ โดยมีเนื้อหาปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การเลี้ยงสัตว์ประสบผลสำเร็จได้แก่

1. เกษตรกรต้องเลี้ยงสัตว์ด้วยใจรัก และทุ่มเท
2. มีการควบคุมป้องกันโรคระบาด โรคเฉพาะโรคปากและเท้าเปื่อย ต้องฉีดวัคซีนทุก 6 เดือน ไม่ซื้อสัตว์จากพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค ทั้งนี้เกษตรกรยืนยันว่าการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยทุก 6 เดือน ให้กับทุกตัว ไม่ทำให้โคแท้งลูก และสามารถป้องกันโรคได้
3. พันธุ์สัตว์ กรณีโคขุน ตลาดต้องการลูกโคสายพันธุ์ผสมยุโรป เช่น ชาร์โรเลส์ แองกัส บีปมาสเตอร์ และวากิว เพราะขุนให้น้ำหนักขึ้นได้วันละ 1.2 - 1.5 กิโลกรัม เนื้อนุ่ม รสชาติอร่อย และได้เปอร์เซ็นต์เนื้อสูง เปรียบเทียบกับพันธุ์อินโดบราซิล มีปัญหาขุนให้อ้วนยาก น้ำหนักขึ้นเพียงวันละ 0.5 กิโลกรัม เพื่อนำสัตว์เข้ามา ได้เปอร์เซ็นต์เนื้อน้อย เลี้ยงและขายยาก ตลาดไม่ต้องการ
4. อาหารสัตว์ เกษตรกรควรมีแปลงหญ้าส่วนตัว อาจปลูกหญ้าพันธุ์เนเปียร์ปากช่อง 1 พันธุ์ซี หรือพันธุ์แพงโกล่า นอกจากนี้เกษตรกรต้องมีการเก็บรวบรวมฟางข้าว วัชพืชแห้ง ยอดต้นมันสำปะหลัง พร้อมกากันเขียว สามารถนำมาสับตากแห้ง หรือหมักผสมให้สัตว์กินเสริมโปรตีนได้

วิธีการ

รวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการผลิตโคขุน โดยการค้นคว้าเอกสาร การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน และข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการผลิตโคขุน จากนั้น วิเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการผลิตโคขุน ในประเด็นต่าง ๆ เกิดการอนุรักษ์ และสืบสานภูมิปัญญา ท้องถิ่นด้านการผลิตโคขุน เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการผลิตโคขุน ให้เกิด ประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพิ่มศักยภาพในการผลิตโคขุนของ เกษตรกรผู้เลี้ยงโค นำไปสู่การเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อย่างยั่งยืน

เลข . 0810 696852

ลูกประคบสมุนไพร ภูมิปัญญาด้านการแพทย์

ความเป็นมา/ความสำคัญ

จากการสังเกตอาการเจ็บป่วยโดยการปวดตามร่างกายของบุคคลในบ้านตนเอง และการสังเกตเห็นสมุนไพรในบ้านของตนเอง หรือที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแถวบ้าน หรือนาของตนเอง แล้วได้ไปหาความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรนั้นๆว่าช่วยอะไรได้บ้าง มีโทษหรือไม่ แล้วได้ทำสมุนไพรที่คิดว่าดีต่อร่างกาย และสามารถแก้อาการเจ็บป่วยได้ มาผสมให้เข้ากัน แล้วนำไปทดลองใช้กับบุคคลในครอบครัว ทำให้ประสบผลสำเร็จเพราะทำให้หายปวดตามร่างกายได้

วิธีการรักษา

ใช้ประคบบริเวณที่มีอาการ ประโยชน์ที่ใช้ บรรเทาอาการปวดเมื่อย อาการบวม อักเสบของกล้ามเนื้อ ลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อ ช่วยให้เนื้อเยื่อพังผืดยืดตัวออก ลดการติดขัดของข้อต่อ ลดอาการปวด ช่วยเพิ่มการไหลเวียนของโลหิต

วัสดุ/อุปกรณ์

ขั้นตอนการทำ 1.หั่นหัวไพล หัวขมิ้นชัน ต้นตะไคร้ หัวขมิ้นอ้อย และผิวมะกรูด 2.นำผลมะกรูดที่ปอกผิวมะกรูดออก มาผ่าเป็น 4 ซีก แล้วนำมาโคลกเบาๆ 3.นำใบมะขาม ใบส้มป่อย มาผสมกับหัวไพล หัวขมิ้นชัน ต้นตะไคร้ หัวขมิ้นอ้อยและผิวมะกรูด แล้วใส่เกลือ การบูร คลุกให้เข้ากัน 4.แบ่งตัวยาใส่ผ้าด้ายดิบทอเป็นลูกประคบตามขนาดที่ต้องการ หลังจากนั้นก็รัดด้วยเชือกให้แน่น 5.นำลูกประคบที่ได้ไปนึ่งในหม้อนึ่ง ใช้เวลาประมาณ 15 – 20 นาที อุปกรณ์ ผ้าด้ายดิบ เชือก หม้อนึ่ง จาน ส่วนผสม ได้แก่ ไพล ผิวมะกรูด ตะไคร้ ใบมะขาม ขมิ้นชัน เกลือ การบูร ใบส้มป่อย

ระยะเวลาในการรักษา

ปราชญ์ชาวบ้าน

นางหนูลักษณ์ สุขสมบูรณ์ หมู่ที่ 5 ตำบลหนองขาม อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีการเรียนรู้ภูมิปัญญา

ทดลองผสมยา และยาที่ผสมนั้นก็ป็นสมุนไพรพื้นบ้านที่ปลูกเอง ผสมด้วยตนเอง ลองผิดลองถูก จนได้สูตรลูกประคบสมุนไพรปัจจุบัน

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

โดยการจัดอบรมให้ความรู้ ลองฝึกทำ นำไปทดลองใช้

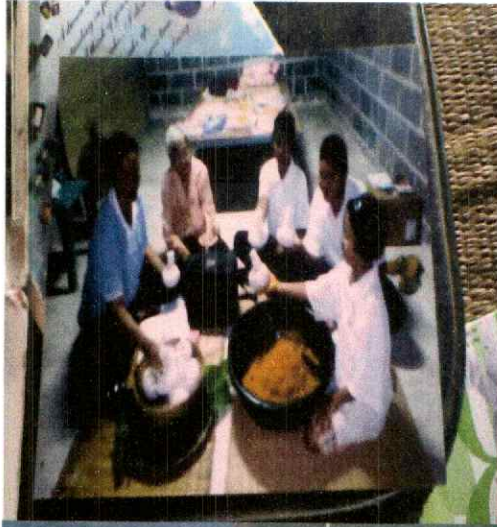
ผู้รวบรวมข้อมูล

นางกฤษดี โคตรโย

แหล่งที่รวบรวมข้อมูล

ตำบลหนองขาม อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ไม้กวาดจากขวดพลาสติก

ความเป็นมา/ความสำคัญ

เริ่มแรกก่อนที่จะเป็นไม้กวาดขวดจากพลาสติก นั้นคุณพ่อสงัด หาญละคร ตำบลหนองขาม อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ได้มองเห็นขวดพลาสติกที่ถูกๆ หลานๆ ได้ดื่มน้ำอัดลมแล้วก็นำขวดทิ้งเป็นขยะ ลุงจึงเกิดความคิดว่าเอาขวดมาทำเป็นไม้กวาดจากขวดพลาสติกไว้ใช้ จึงลองทำดู ด้วยวิธีการทำได้มาจากการดูทีวี และลงมือหัดทำลองผิดลองถูก การทำไม้กวาดจากขวดพลาสติก ซึ่งสามารถใช้ในครอบครัวได้

วิธีการขั้นตอน

1. นำขวดพลาสติก มาล้างทำความสะอาด
2. นำขวดพลาสติกมาตัดด้วยกรรไกรเป็นเส้นๆ
3. เตรียมด้ามไม้ที่มีความยาวประมาณ 80 เซนติเมตร
4. ใช้ด้ามไม้เสียบตรงกลางแล้วตอกตะปู ขนาด 1 นิ้ว 2 ตัว
5. ทาน้ำมันกันชื้นบริเวณโคนที่มีเชือกมัดเพื่อเพิ่มความแข็งแรง

วัสดุ/อุปกรณ์

- ขวดพลาสติก(ขวดน้ำอัดลม - ด้ามไม้(ซึ่งทำมาจากต้นปอ) - ตะปู

ปราชญ์ชาวบ้าน

นายสงัด หาญละคร 219 หมู่ 6

วิธีการเรียนรู้ภูมิปัญญา

เรียนรู้แบบการลองผิดลองถูก และทดลองทำ

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

สาธิตแก่ชาวบ้านที่สนใจ

ผู้รวบรวมข้อมูล

ส่วนการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม

แหล่งที่รวบรวมข้อมูล

ตำบลหนองขาม อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

วันที่รวบรวมข้อมูล

2022-05-22

การทำกระเป๋ากจากซองกาแฟ

นางสำลี เกะห้วยบง ก็นกาแฟแล้วก็หึง และต่อมาได้เห็นในทีวีเห็นว่าเขานำซองกาแฟมาทำกระเป๋าก็จึงคิดทำเพื่อใส่สิ่งของเวลาไปตลาดหรือเที่ยวสามารถใส่ของได้ดีจึงลองทำ

วิธีการดำเนินการ

1. วัสดุที่ใช้

1. กรรไกร 2. แมกซ์ 3. ลูกแมกซ์ 4. เครื่องจักร

2. วิธีทำ

1. เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ แล้วนำซองกาแฟมาตัดทั้งสองแล้วนำมาล้างให้สะอาดเพื่อที่จะนำมาพับ

2. นำซองกาแฟมาพับครึ่ง เมื่อพับเสร็จแล้วก็นำมาแม็กมาเย็บจนได้จำนวนที่ต้องการ

3. จนได้ออกมาเป็นรูปแบบนี้

4. แล้วนำมาสานต่อกันไปเรื่อยๆ

5. จะได้ออกมาเป็นรูปแบบนี้

6. แล้วก็จะสามารถขายได้ในราคาถูก ใบละ 200-400 บาท

ปราชญ์ชาวบ้าน

นางสำลี เกะห้วยบง 15 หมู่ที่ 7

วิธีการเรียนรู้ภูมิปัญญา

เรียนรู้แบบการลองผิดลองถูก และทดลองทำ

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

สาธิตแก่ชาวบ้านที่สนใจ

ผู้รวบรวมข้อมูล

ส่วนการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม

แหล่งที่รวบรวมข้อมูล

ตำบลหนองขาม อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

วันที่รวบรวมข้อมูล

2022-05-2

การทำกระถางจากยางรถยนต์

ความเป็นมาการทำกระถางจากยางรถยนต์

เป็นการนำเอายางรถยนต์ที่ผ่านการใช้งานมาแล้ว มาทำการประดิษฐ์เป็นกระถางปลูกผักจากยางรถยนต์ ซึ่งเหมาะกับบ้านที่มีเนื้อที่จำกัด และต้องการจะปลูกผักปลอดสารพิษไว้ทานเอง เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและมีกิจกรรมทำในยามว่างอีกด้วย นี่ถ้ามีสัก 9 กระถางเราก็จะสามารถปลูกผัก และมีผักไว้ทานเองโดยไม่จำเป็นต้องซื้อ หรือซื้อก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้นเอง ใครที่มีและทำเองได้ช่วยบอกด้วยนะ จะได้เป็นกำลังใจให้กับผู้ที่อยากมีและอยากทำไว้ในบ้าน ผักที่ควรจะมี ตะไคร้ กะเพรา พริก ต้นหอม กระเพรา กวางตุ้ง ตั้งโอ๋ มะเขือเทศ ข่า เหล่านี้สามารถปลูกได้ในกระถางยางรถยนต์

อุปกรณ์

1. ยางรถยนต์เก่าที่ไม่ใช้แล้ว
2. เหล็กกล้าขยง
3. มีดกรีดยาง
4. หินลัมปีด
5. ถังน้ำ
6. วัสดุทำฐานตามสภาพ (ท่อซีเมนต์ , ต้นมะพร้าว , ต้นตาล , ตอไม้ , ก้อนหิน ฯลฯ)

วิธีทำ

1. ตัดยาง / กรีดยาง ด้วยมีด จนรอบเส้น
2. หลังจากนั้น นำยางที่ตัดเสร็จแล้ว มาขนาดยางเพื่อคลายความตึงของยาง

3. จากนั้นทำการกลับยาง โดยใช้เหล็กกลับยาง เสียบเข้าไปด้านที่ตัด / กรีด ให้ด้านในของยางอยู่ด้านนอก
4. เสร็จแล้วจะได้กระถางปลูกผักที่สวยงาม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
2. ชีวิตปลอดภัยจากสารพิษ
3. ร่างกายสดชื่นจากการออกกำลังกายปลูกและดูแลพืช—ผัก
4. เกิดความสามัคคีจากการแบ่งปัน
5. ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปราชญ์ชาวบ้าน

นายหนูพิน หิรัญคำ 7 หมู่ 9

วิธีการเรียนรู้ภูมิปัญญา

ถ่ายทอดจากครูจากผู้รู้

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

สาธิตแก่ชาวบ้านที่สนใจ

ผู้รวบรวมข้อมูล

ส่วนการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม

แหล่งที่รวบรวมข้อมูล

ตำบลหนองขาม อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

วันที่รวบรวมข้อมูล

2022-06-20